

Hold

Hold-észlelők a Polaris Csillagvizsgálóban

November 15-én sok ismerős arc fogadott bennünket a Polaris Csillagvizsgálóban. Dr. Zseli József és jómagam Dunaujvárosból érkeztünk a meghirdetett találkozóra. A találkozó Kocsis Antal szervezésében került megrendezésre, melyet Mizser Attila nyitott meg.

Az első előadást a Hold-rovatvezetőnkől hallhattuk. A Hold-dómok eredetétől kezdve megfigyelhetőségükön át a rendszeres észlelésekig szinte mindent hallhattunk erről az érdekes alakzat-típusról. A bemutatott képek, mind a hazai, mind a külföldiek, lenyűgözőek voltak, és szinte az ember ott járt a dómkomplexumokon és dómmezőkön. A rovatvezető felhívta a figyelmet, hogy még mindig van olyan megfigyelési terület, amit az amatőrök is észlelhetnének, és a tudomány is hasznot húzhatna ezekből a megfigyelésekből. Van még mit észlelni!

Rövid szünet után Hargitai Henrik (ELTE) geológus előadása következett: a Hold és a Naprendszer néhány bolygójáról készített térképek történetét ismerhettük meg. Az előadás apropójául az ELTE Planetológiai Kör által készített új Hold-térkép szolgált. A közel 400 év visszatekintés után egy modern problémával szembesültünk: hogyan „nézzen ki” a magyar Hold-térkép? Kizárólag a nevezéktan a probléma!(?) Igaz, hogy már dolgoznak egy új nevezéktanon az ELTE-n, de az előadó megkérdezett minket is, mint Hold-ismerőket. A probléma a mare-területek, vagy tengerek, a kráterek, a hegyek, a medencék elnevezése a térképen. Ha figyelembe vesszük a holdi alakzatok elnevezésének rendszerét az 1650-es évektől napjainkig, akkor elég vegyes a kép. De mik a lehetőségeink? Maradjon minden latin vagy görög vagy német, esetleg angolos átírás vagy talán vegyítsük ezek? Hargitai Henrik szerint pl. a Montes Carpatius legyen a magyar térképen: Carpatius-hogység. Döntés nem született, tény, hogy nagy a káosz ebben a kérdésben.

Újabb szünet után kiderült, hogy járt-e ember a Holdon. Schuminszky Nándor jól felépített, gazdagon illusztrált és humoros előadása következett. Bevezetőjében megismerlett minket a Holdra szállás előtti idők űrkutatásával, rakétatechnikájával és politikai hátterével. Magyarországon 30 évvel ezelőtt jelent meg az első cikk a témával kapcsolatban, amit előadónk be is mutatott; és innentől kezdődött az „elhiszem, nem hiszem” probléma. Két magyar író könyve is cáfolta a Holdra szállást, amit Schuminszky úr lépésről lépésre, képről képre, évről évre haladva világított meg, végkövetkeztetése természetesen az volt, hogy „kis lépés egy embernek, de nagy lépés az emberiségnek”. A Holdra szállás bizonyítékaiként az expedíciók holdkompjai ottmaradtak és velük együtt még több műszer is. Az Apollo-programon kb. 400 000 ember dolgozott, és 25 milliárd dollár volt az összköltség. (Drága hazugság és sok hazug ember!) Akí még mindig hitetlenkedett, annak egy olcsó NASA-holdutazást javasolt, nem retúrjeggyel.

Következett az ebédszünet, ahol inkább a lyukacsos Hold-sajton rágódtunk ebéd gyanánt. Az egyik „legfinomabb” fogás dr. Zseli József fényképalbuma volt, majd desszertnek nem lejárt, régebbi Hold-észlelések; atlaszok; térképek és könyvek. Ez után Tepliczky István fényképezőgépe mindenkit „felfalt” egy csoportkép crejéig.

„Teli hassal”, mint a jó diákok ültünk újra le székünkre, hogy íj. Bartha Lajos bácsi kalauzoljon el minket a Hold szemeként is emlegetett Aristarchus körül. Először az 1969-ben hozott közetminta bemutatásának megdöbbentő történetét hallhattuk hiteles forrásból. Majd az 1949-től általa többé-kevésbé rendszeresen megfigyelt Aristarchus-kráter fényváltozásait és megfigyelhetőségét követhettük nyomon. 50 év tapasztalatait szívtuk magunkba, és ismét kiderült, hogy igenis van mit észlelni a Holdon,

hiszen a rendszeres megfigyelés azt erősítette meg, hogy Holdunkon van geológiai aktivitás! Ujabb, amatőrök által is megfigyelhető észlelési terület! Bartha Lajos előadása után Nagy Zoltán Antal kalauzolt minket a rohamosan fejlődő digitális technika útvesztőjében. A webkamerával készített képek kidolgozását és mozaikolását mutatta be, ami – mint kiderült – a sok hibalehetőség ellenére végeredményben igen meggyőző tud lenni, és megéri a fáradságot (l a novemberi Meteor belső borítóját)! Hosszú elemzésre nincs itt lehetőség, de mindenki láthatta, hogy a digitális forradalom mennyire átformalja, át fogja formálni ezt az észlelési ágat is.

Az utolsó előadást Görgei Zoltán, a legtöbb rajtot készítő Hold-észlelő tartotta. Elmesélte első rajzai készítésének mikéntjét, és ami a legfontosabb, motivációját, hogy miért is volt képes akár egy órán át is az okulárba bandzsítva megörökíteni a látottakat: „Van, hogy csak a szépséggéért rajzolok le egy alakzatot”. Láthattuk a gondosan rendszerezett rajzokat. Az észlelési anyag dicséretre és elismerésre méltó!

Estefelé, már megfogyatkozva, egy kicsit Schné Attila, Ladányi Tamás és dr. Zseli József fényképeiből, webkamerás felvételeiből csemegeztünk.

Külön köszönet Kocsis Antalnak és a Polaris Csillagvizsgáló munkatársainak a tartalmas és jó hangulatú találkozóra és a nap folyamán megjelent 38 fő figyelméért!

FILÓ DÁNIEL

Amatőrmozgalmi dokumentumok

A Magyar Csillagászati Egyesület össze kívánja állítani a hazai amatőrmozgalmak leghatékonyabb archívumát. Ennek érdekében kérjük tagtársainkat, hogy a mozgalmunk múltjával kapcsolatos korábbi dokumentumokat (meghívók, fényképfelvételek, filmfelvételek stb.) bocsássák rendelkezésünkre. A dokumentumokat digitalizálás után visszaküldjük, azonban természetesen szívesen vennénk, ha azokat tulajdonosaik könyvtárunk számára felajánlanák. A képanyagokat digitális formában is eljuttathatják tagtársaink (a szkennelt anyagok felbontása legalább 300 dpi legyen). Köszönjük!

Magyar Csillagászati Egyesület